"Скриньку Пандори відкрито". Як "ядерна парасолька" і французький бізнесмен стали ціною прощення Фрідмана й Усманова

24 вересня, 11.50 Этот материал также можно прочитать на русском

Санкції проти Усманова і Фрідмана стали предметом торгу
Фото: wikimedia.org, пресслужба YES, depositphotos.com

22 вересня Євросоюз після тривалих переговорів дійшов компромісу. ЄС продовжує санкції проти приблизно 3 тис. російських громадян і компаній одразу на три роки – до вересня 2029-го, – але видаляє зі списку двох відомих російських олігархів, Алішера Усманова і Михайла Фрідмана. Обидва роками шукали різні шляхи позбутися обмежень або хоча б обійти їх: судові позови, лобіювання на рівні ЄС, звернення третіх країн, банальні відкупні (тобто, звичайно ж, законні штрафи) – і зрештою домоглися свого. Що стоїть за цим рішенням ЄС? Відкрито ніхто не зізнається, але ЗМІ пишуть про закулісні обміни "заручниками", про те, як Франція стала новим "тараном" проти санкцій ЄС замість Угорщини, а Латвія погодилася зняти вето в обмін на розпливчасту обіцянку ядерного захисту. Детальніше про те, як санкції стали предметом торгу, Росія дістала перевірений метод тиску, а Європа відкрила скриньку Пандори – у матеріалі "ГОРДОН".

Боротьба за виведення Усманова і Фрідмана з-під санкцій триває вже давно, нагадує "Європейська правда".

РЕКЛАМА

Усманов входить до десятки найбагатших людей Росії: навесні 2026 року його статки оцінювали в $14,5 млрд (а перед повномасштабною війною – понад $18 млн). Під санкції ЄС він потрапив 28 лютого 2022 року як наближений до Путіна бізнесмен, чия підтримка, за оцінкою Євросоюзу, робить значний внесок у війну проти України. Усманов оскаржував обмеження в суді ЄС, однак 2024 року програв.

Зняти обмеження з Усманова та його сестри Гульбахор ще 2022 року просив Узбекистан (олігарх народився там і має також узбецьке громадянство), стверджуючи, що санкції заважають інвестиційним і благодійним проєктам. Кілька разів на його захист ставала Угорщина, але під тиском інших країн ЄС Будапешт відступав. 2022-го і 2025 року Усманов домігся часткових успіхів: зі списку видалили його сестер – Саодат Нарзієву та Гульбахор Ісмаїлову, на яку записано його супер'яхту Dilbar вартістю приблизно $600 млн.

ЧИТАЙТЕ ТАКОЖ

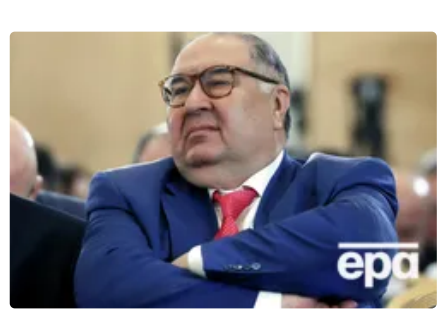

Після санкцій ЄС у Німеччині заарештували 156-метрову яхту російського мільярдера Усманова – ЗМІ
3 березня, 01.22 СВІТ

Фрідман – уродженець Львова з російським та ізраїльським паспортами, який із 2017 року живе в Лондоні. Він посідає дев'яте місце у списку найбагатших росіян, його статки оцінюють у $16,5 млрд. Він також перебуває під санкціями ЄС із 28 лютого 2022-го як один із провідних російських фінансистів із найближчого оточення Путіна.

ЧИТАЙТЕ ТАКОЖ

Пономарьов: Абрамович і Фрідман – два найрозумніші російські євреї, які вчасно відповзли
19 серпня, 18.25 СВІТ

Фрідман судився з Євросоюзом дещо успішніше – 2024 року суд Євросоюзу скасував санкції проти нього та його бізнес-партнера Петра Авена за ранній період, із лютого 2022-го до березня 2023-го, вказавши на недостатність тодішнього обґрунтування. Але це не зняло пізніших обмежень: ЄС ухвалив нові рішення з оновленою аргументацією.

РЕКЛАМА

Після цього інтереси Фрідмана в санкційних спорах відстоювала Угорщина, а в нинішньому раунді – Люксембург.

Хто протиснув рішення – і що дістав

Франція

У минулому роль "тарана для санкцій" зазвичай виконував уряд Угорщини на чолі з Віктором Орбаном, який часто програвав ці битви. А тепер основним лобістом – і набагато успішнішим – стала Франція.

Париж вимагав видалити Усманова, посилаючись на "міркування національної безпеки". За даними Financial Times, Париж пов'язував це питання з домовленістю про звільнення кількох громадян Франції, яких утримують в Азербайджані. Серед них – французький бізнесмен Мартен Ріан, керівник компанії Mercorama. Його затримали у грудні 2023 року, а в березні 2026-го засудили до 10 років ув'язнення за обвинуваченням у шпигунстві. Франція обвинувачення відкидала, заявляючи, що Ріан став "жертвою" і "заручником" напруженості у відносинах Баку й Парижа.

23 вересня, наступного дня після рішення ЄС, ці чутки й інсайди дістали підтвердження: президент Азербайджану Ільхам Алієв підписав **указ про помилування** групи ув'язнених. У документі вказано й Ріана.

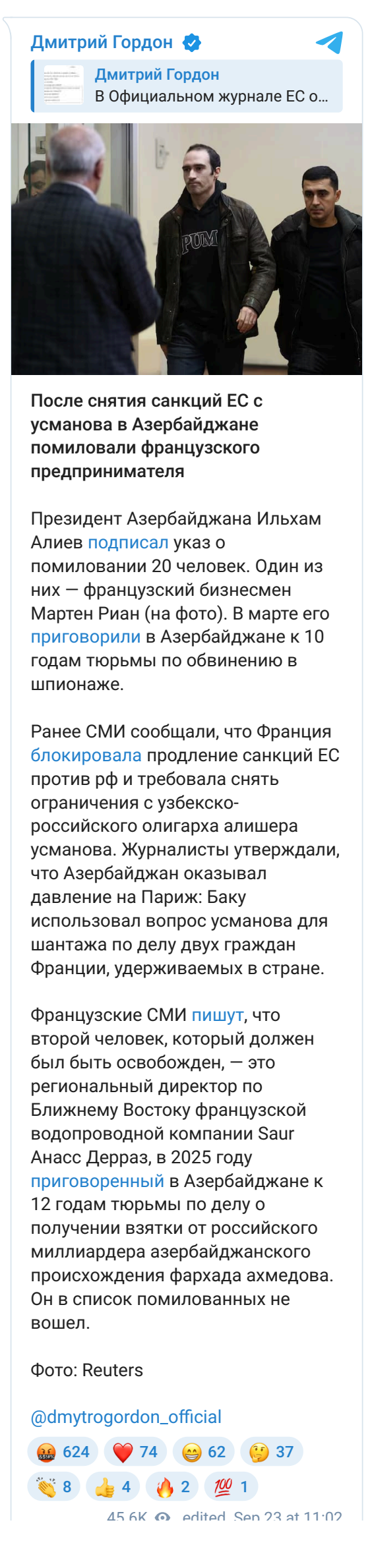

Дмитрий Гордон
Дмитрий Гордон
В Официальном журнале ЕС о...

После снятия санкций ЕС с усманова в Азербайджане помиловали французского предпринимателя

Президент Азербайджана Ильхам Алиев подписал указ о помиловании 20 человек. Один из них — французский бизнесмен Мартен Риан (на фото). В марте его приговорили в Азербайджане к 10 годам тюрьмы по обвинению в шпионаже.

Ранее СМИ сообщали, что Франция блокировала продление санкций ЕС против рф и требовала снять ограничения с узбекско-российского олигарха алишера усманова. Журналисты утверждали, что Азербайджан оказывал давление на Париж: Баку использовал вопрос усманова для шантажа по делу двух граждан Франции, удерживаемых в стране.

Французские СМИ пишут, что второй человек, который должен был быть освобожден, — это региональный директор по Ближнему Востоку французской водопроводной компании Saur Анасс Дерраз, в 2025 году приговоренный в Азербайджане к 12 годам тюрьмы по делу о получении взятки от российского миллиардера азербайджанского происхождения фархада ахмедова. Он в список помилованных не вошел.

Фото: Reuters

@dmytrogordon_official

Словаччина

Навесні 2026 року президент Туреччини Реджеп Ердоган попросив Словаччину підтримати видалення із санкціних списків Усманова – "філантропа, який робить значний внесок у зміцнення людських зв'язків у тюркському світі". Братислава домагалася зняття санкцій з Усманова і Фрідмана, але тоді не змогла переконати партнерів. Успіх настав у вересні – після того, як до кампанії приєдналася Франція.

Навіщо це потрібно Словаччині (окрім можливості надати послугу Туреччині), **до кінця не зрозуміло**. EUobserver навесні припускав, що уряд Фіцо діяв синхронно з Угорщиною на користь Кремля. Глава МЗС Юрай Бланар посилався на "сильні юридичні аргументи" й солідарність з іншими країнами, які раніше підтримали Словаччину у справі її громадянина, нібито несправедливо занесеного до санкційного списку.

Люксембург

Коли Франція і Словаччина стали просувати видалення Усманова, Люксембург заявив, що домагатиметься такої ж поступки для Фрідмана.

Причина тут прозора: Фрідман давно вимагає від Люксембургу **$16 млрд компенсації** за заморожені активи (аналогічні позови він подав до Нідерландів і Великобританії). Спор триває і створює для Люксембургу серйозний тиск.

У підсумку долю санкцій проти Фрідмана й Усманова дійсно розглядали "пакетом".

"Ця історія підтвердила небезпеку ланцюгового ефекту від пом'якшення санкцій. Якщо одна столиця отримує виняток для обраного олігарха, в інших теж з'являються лобісти", – зазначає "Європейська правда".

Латвія

> **"Вибір між поганим і набагато гіршим"**

Латвія була проти пом'якшення санкцій, але зрештою відмовилася від заперечень і залишилася "із прибутком".

Станом на 22 вересня Латвія залишалася єдиним членом ЄС, хто був проти скасування санкцій щодо російських бізнесменів. Однак у день голосування Рига зняла вето й утрималася, пообіцявши накласти на обох олігархів національні санкції.

Прем'єр Латвії Андріс Кулбергс заявив, що його країна була змушена піти на компроміс. "Це був вибір не між гарним і поганим рішенням, а між поганим і набагато гіршим – можливість вибрати між зміною статусу двох осіб і майбутнім усього санкційного режиму, який торкається приблизно 3 тис. фізичних і юридичних осіб, пов'язаних із російською агресією", – пояснив він.

І одразу ж додав: Франція погодилася розпочати переговори щодо **участі Латвії у своїй ініціативі ядерного стримування**. Макрон також висловив готовність посилити французьку військову присутність у країні, особливо у сфері протиповітряної оборони.

Як відреагували в Україні, Росії та Європі

Реакція **Кремля** є очікуваною: його речник Дмитро Пєсков заявив, що санкції "незаконні" і їх мають скасувати не лише для Усманова і Фрідмана, а й для "всіх російських бізнесменів" і громадян.

Український президент Володимир Зеленський назвав сигнали про зняття обмежень з окремих російських олігархів "самовбивчими й контрпродуктивними". "Війни завершуються рішучістю і силою, а не поблажками для наближених агресора", – підкреслив він.

ЧИТАЙТЕ ТАКОЖ

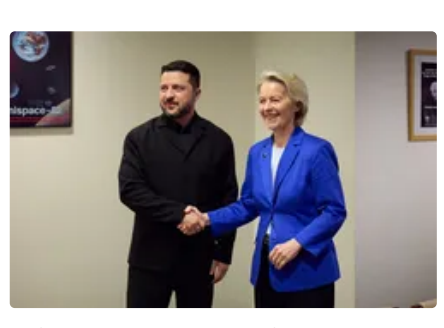

Між Зеленським і фон дер Ляєн відбулася напружена розмова в Нью-Йорку – Bloomberg
23 вересня, 11.30 ПОЛІТИКА

Глава МЗС Андрій Сибіга назвав рішення "ганебним і нічим не виправданим" і закликав країни ЄС запровадити проти Усманова і Фрідмана національні санкції.

"Зняття санкцій ЄС із двох російських олігархів – Усманова і Фрідмана – це постріл Євросоюзу собі в ногу. Це рішення надсилає дуже поганий безпековий сигнал Росії: тисніть далі – і рано чи пізно Європа поступиться", – зазначила нардепка від "Слуги народу" Галина Янченко.

Оцінки багатьох **європейських політиків** також виявилися різкими.

Віцеголова Європарламенту Піна Пічерно назвала рішення "ганебним, боягузливим і абсолютно неприйнятним", поклавши політичну відповідальність на країни – члени ЄС.

Польський депутат Європарламенту Матей Вонсік назвав те, що сталося, "компрометацією ЄС" і запитав, чому польський уряд не висловився проти.

Глава МЗС Естонії Маргус Цахкна повідомив, що його країна утрималася під час голосування й запровадить національні санкції проти Усманова і Фрідмана.

Прем'єр-міністр Литви Міндаугас Сінкявічюс заявив, що олігархи – частина російської воєнної машини, і розпорядився розпочати процедуру національних санкцій.

"На жаль, ЄС не зміг витримати тиск... Єдиним позитивним результатом стало те, що нам вдалося домогтися продовження санкцій на три роки. Це ускладнить для РФ використання розбіжностей усередині ЄС що шість місяців у майбутньому", – додав глава МЗС Литви Кястутіс Будріс.

> **"Тріумф бабла, мерзотності й лицемірства"**

Рішення обурило й **російських опозиціонерів** в еміграції. Серед них є ті, хто раніше сам був за перегляд санкцій.

Наприклад, соратник Олексія Навального Леонід Волков 2022 року підписав листа до Єврокомісії з проханням скасувати санкції проти Михайла Фрідмана й інших топменеджерів "Альфа-груп". Він пропонував ЄС запровадити "чіткий і простий набір критеріїв" для видалення із санкційного списку. Після того як 2023-го про це стало відомо, Волков назвав це своєю "великою політичною помилкою" і пішов із посади керівника Міжнародного фонду боротьби з корупцією (ACF International). Водночас він залишився однією з головних осіб команди Олексія Навального.

Зараз Волков заявив, що рішення Євросоюзу скасувати санкції проти Фрідмана й Усманова – "ганебне, погане, таке, що створює жахливий прецедент".

Опозиційний політик Володимир Кара-Мурза обмежився словами: "Ганьба вам, Євросоюзе".

Колишня керівниця відділу розслідувань ФБК Марія Певчих написала: "Гігантського, планетарного масштабу ганьбище. Тріумф бабла, мерзотності й лицемірства". І нагадала, що раніше пропонувала обмінювати яхти олігархів на звільнення політв'язнів.

"Виявляється, для Європи неважливо, підтримуєш ти війну чи ні, дружній ти з Путіним чи проти нього. Зрештою, схоже, набагато важливіше, скільки грошей лежить на твоїх банківських рахунках", – заявила Юлія Навальна. Вона дорікнула Європі за те, що з багатих росіян та санкції знімає, водночас пересічні громадяни РФ стикаються з перешкодами – їм не дають віз, не відкривають рахунків.

На що дістала відповідь від однієї зі спікерок Єврокомісії: якщо російських громадян не влаштовують наслідки цієї війни, вони можуть щось зробити із цим у своїй країні.

Під загрозою санкційна політика – і не тільки

> **"Скринька Пандори на першу вимогу не закривається"**

Розгорнутий текст про те, чим загрожує всьому Євросоюзу це рішення, опублікував в X латвійський євродепутат Ріхардс Колс. Він зазначив, що всі "причини" зняття санкцій з олігархів не мають жодного стосунку ані до України, ані до європейської безпеки, і правових підстав для них не було.

"Їх видаляють зі списків, тому що одній-двом столицям знадобилося задовольнити власні національні інтереси. Кращого подарунка для головної тези Москви й не придумаєш: мовляв, санкції ЄС – це довільне покарання, яке не потребує обґрунтувань, яке вводять і скасовують, виходячи з політичної кон'юнктури. Ми роками доводили протилежне. А сьогодні самі ж це спростували", – написав він.

Окремо Колс розкритикував дії рідної Латвії, яка утрималася під час голосування в обмін на потенційний доступ до "ядерної парасольки" Парижа.

"Замисліться над цим ще раз. Розбіжності щодо санкційної політики врегулювали за допомогою двосторонньої пропозиції в безпековій сфері. Хай якою вигідною є ця пропозиція, так спільна зовнішня й безпекова політика не працюють", – написав депутат.

Він попередив, що в авторитарних режимів тепер є перевірений метод: затримати громадян ЄС, натиснути на відповідну столицю – і політика Євросоюзу щодо Росії стає предметом торгу.

"У Кремлі зробили висновки... Скринька Пандори, якщо вже її відкрили, на першу вимогу не закривається", – підкреслив депутат.

Рішення ЄС проаналізувала низка світових ЗМІ, і більшість їхніх висновків також не є оптимістичними.

> **"Нагорода для тих, хто тримає європейців у заручниках"**

Bloomberg зазначає, що це не перший випадок, коли національні інтереси заважають блоку чинити подальший тиск на Росію. Цьогоріч ЄС уже послабив великий пакет санкцій через побоювання завдати шкоди місцевій промисловості.

Politico передає настрої незадоволених дипломатів у Брюсселі, які вважають, що поступка з політичних мотивів створює небезпечний прецедент на майбутнє. Окрім того, низка країн приватно скаржилася: на зустрічі послів колеги не пояснили причин лобіювання – послалися лише на "міркування національної безпеки".

Euronews зазначає, що позиція Франції ускладнила зусилля Брюсселя щодо продовження санкцій ЄС, і наводить слова одного з посадовців ЄС про позицію Парижа: "Франція не має наміру відступати, але це абсолютно неправильний сигнал у неправильний час". Один із дипломатів порівняв підхід Парижа, заснований на принципі "послуга за послугу" і рівнозначний накладенню вето на спільну позицію ЄС, із тактикою, яку застосовувала Угорщина за часів Орбана.

Про це саме згадує й Reuters, констатуючи, що надії європейських лідерів продемонструвати згуртованіший фронт проти Росії після зміни уряду в Угорщині не виправдалися.

"Це стане нагородою не лише для Росії, а й для всіх, хто тримає європейців у заручниках", – наводить Financial Times слова високопосадового європейського дипломата. Видання також зазначає: раніше такі "політичні" винятки із санкцій траплялися під тиском Угорщини чи Словаччини. Бували й обміни ув'язненими між західними країнами та РФ. Але нинішня угода – перший випадок, коли звільнення заручників безпосередньо пов'язане зі скасуванням санкцій за російське вторгнення в Україну.

"Європейська правда" не вважає цей компроміс абсолютно провальним. Принаймні протягом найближчих трьох років видалити когось шантажем із санкційного списку буде неможливо. Але ціна рішення виходить за межі суто російських санкцій: створено прецедент, коли санкції щодо топфігурантів зняли з причини політичного торгу, а торгівля заручниками може стати одним з інструментів пом'якшення санкційного тиску.

У підсумку, висновок виходить невтішним. ЄС купив три роки стабільності санкцій для основної частини списку, але заплатив за це тим, що вперше відкрито продемонстрував: у разі належного тиску й відповідного заручника санкційний список можливо редагувати. А отже, у наступного, хто забажає повторити трюк, тепер є готова інструкція – і мова може піти не лише про окремих олігархів, а й про секторальні санкції проти економіки РФ.

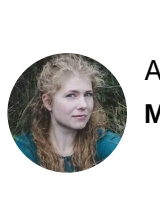

Автор
Марина Ачкасова

Поділитися

санкції Євросоюз Європейський союз Латвія Словаччина Франція Люксембург олігархи Азербайджан Алішер Усманов Михайло Фрідман Дмитро Пєсков Юлія Навальна Реджеп Ердоган Володимир Зеленський Леонід Волков

Як читати "ГОРДОН" на тимчасово окупованих територіях Читати

РЕКЛАМА
recreativ
НЕ Є ЛІКАРСЬКИМ ЗАСОБОМ. САМОЛІКУВАННЯ МОЖЕ БУТИ ШКІДЛИВИМ ДЛЯ ВАШОГО ЗДОРОВ'Я.
30 секунд перед сном – і слух повернувся! Не можу повірити в це
НЕ Є ЛІКАРСЬКИМ ЗАСОБОМ. САМОЛІКУВАННЯ МОЖЕ БУТИ ШКІДЛИВИМ ДЛЯ ВАШОГО ЗДОРОВ'Я.
Грибок – це паразит, і він гине від краплі звичайної...

МАТЕРІАЛИ ЗА ТЕМОЮ

Фрідман здивувався, що санкції проти нього зняли – ЗМІ
23 вересня, 22.51 СВІТ

Сибіга про санкції: Москва святкує, але є спосіб зіпсувати це святкування
23 вересня, 00.05 ПОЛІТИКА

Не просто "бізнесмени, що були близькі до Кремля". В ОП зробили заяву про санкції проти Усманова і Фрідмана
22 вересня, 15.14 ВІЙНА В УКРАЇНІ

БУЛЬВАР

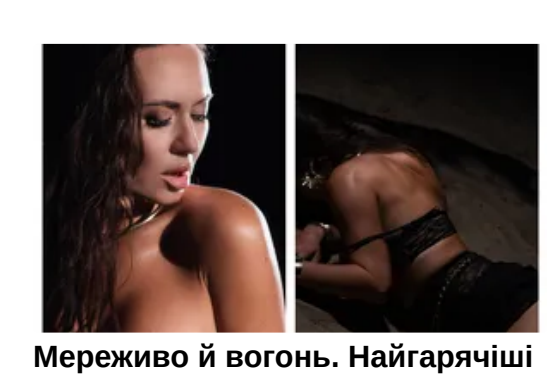

Мереживо й вогонь. Найгарячіші фото Саліванчук із нового фотосету. П'ятірка найкращих
24 вересня, 11.28 БУЛЬВАР

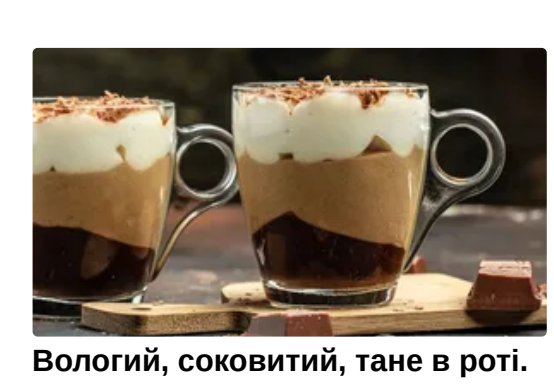

Вологий, соковитий, тане в роті. Рецепт десерту "Три молока"
24 вересня, 11.05 БУЛЬВАР

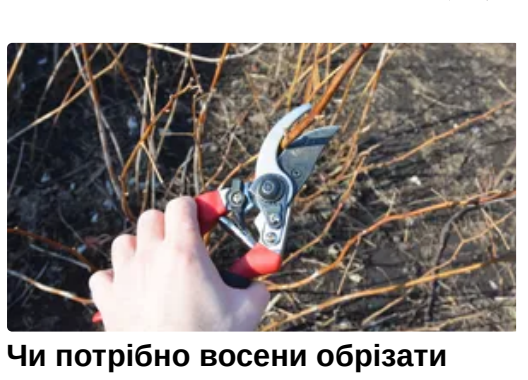

Чи потрібно восени обрізати кущі малини?
24 вересня, 10.50 БУЛЬВАР

СВІЖІ БЛОГИ

Денисенко: Це чи не єдина наша цінність для Пекіна
24 вересня, 11.55

Швець: На РФ накинуто багаторічний економічний зашморг. Майбутнє, якого Кремлю не уникнути
23 вересня, 23.37

Золотухін: Замість чергової конференції проти корупції нехай запхнуть ті гроші собі в пельку
23 вересня, 21.05

Левін: Поляки буквально показують росіянам – висаджуйте десант, ми не проти
23 вересня, 17.46

Янченко: Це – постріл Євросоюзу собі в ногу. У Кремлі святкують
23 вересня, 16.55

Більше блогів

РЕКЛАМА

НАЙПОПУЛЯРНІШЕ

1 ЗМІ встановили місцеперебування Кравченка
43054

2 США звернулися з "терміновим проханням" до Польщі. Зустріч у Пентагоні перенесли через безпеку НАТО
21194

3 Сирський заявив про критичне недозабезпечення ЗСУ
20815

4 Сибіга про санкції: Москва святкує, але є спосіб зіпсувати це святкування
20618

5 Мадяр порівняв включення Угорщини до "Карпатської вісімки" з футболом у сусідньому селі
17205

НАЙПОПУЛЯРНІШЕ

РЕКЛАМА
recreativ
НЕ Є ЛІКАРСЬКИМ ЗАСОБОМ. САМОЛІКУВАННЯ МОЖЕ БУТИ ШКІДЛИВИМ ДЛЯ ВАШОГО ЗДОРОВ'Я.
Грибок – це паразит, і він гине від краплі звичайної...

У місті кросівки New Balance, топ моделі великий вибір!

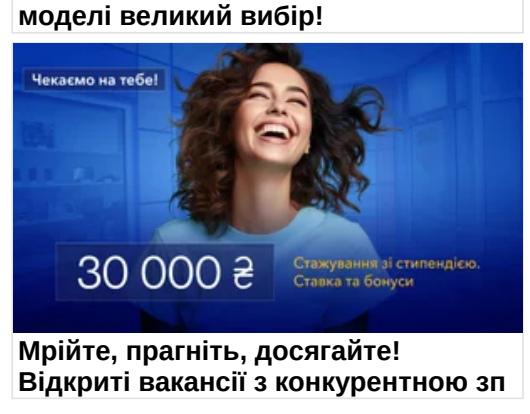

Мрійте, прагніть, досягайте! Відкриті вакансії з конкурентною зп

СВІЖІ НОВИНИ

Сьогодні, 12.28
Справа "Північних потоків". Підозрюваний українець пригрозив голодуванням через рішення суду Хорватії

Сьогодні, 12.08

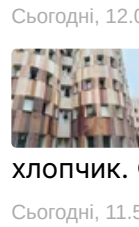

РФ пошкодила київський пологовий будинок. Під час атаки там народився хлопчик. Фото

Сьогодні, 11.55

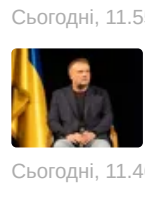

Денисенко: Це чи не єдина наша цінність для Пекіна

Сьогодні, 11.46
ЦРУ попередило про план РФ атакувати Європу дронами з кораблів. Під загрозою три країни – ЗМІ

Сьогодні, 11.17
Сибіга – Лаврову: Ви хотіли взяти Київ за три дні. Як так сталося, що через чотири роки горить Москва?

Сьогодні, 11.03
У 3-му корпусі заявили, що першими у світі застосували НРК-розміновувачі під час наступу

Сьогодні, 10.46

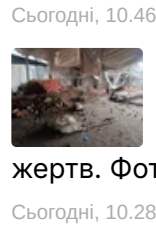

"Бандероль" влучила у ферму, де працівники перебирали овочі. Багато жертв. Фото

Сьогодні, 10.28
Зеленський попросив Трампа поговорити з Сі про деескалацію війни. Що відповів президент США

Сьогодні, 10.08

Уночі на Україну летіли "Циркони", балістика й сотні дронів. Скільки цілей тепер може збивати ППО

Сьогодні, 09.36
Посол США в ООН заявив, що мир в Україні потребуватиме "компромісів" і "складних рішень" обох сторін

Більше новин

ПОПУЛЯРНЕ В БУЛЬВАРІ

1 Зеленський фразою із трьох слів відповів пропагандистам, як він прибуде до Москви. Відео
17832

2 Мати Сосєдова розкрила подробиці його раптової смерті
15384

3 Додайте це у фарш – і рулетики вийдуть соковитіші за котлети. Рецепт закуски, яку зметуть зі столу
9847

4 "Досяг успіху не завдяки, а всупереч". Гордон показав ексклюзивні фото Ахметова з особистого архіву
9276

5 Жартівлива реакція Зеленського на неочікувану увагу журналістів стала вірусною. Відео
7879

НОВИНИ
Війна в Україні
Політика
Гроші
Світ
Спорт
Культура
Техно
Спосіб життя
Надзвичайні події
Інфографіка
Цікаве

РОЗДІЛИ
Новини
Публікації та інтерв'ю
У гостях у Гордона
Блоги
Бульвар
LIVE
Ексклюзив
Фото
Відео
Опитування
YouTube-шоу
Спецпроєкти

МІСТО
Київ
Львів
Одеса
Донецьк
Харків
Дніпро
Маріуполь
Луганськ

СОЦМЕРЕЖІ
Дмитро Гордон
Гордон
Дмитро Гордон
Гордон
Дмитро Гордон
Гордон
Дмитро Гордон
Олеся Бацман
Дмитро Гордон
Flipboard
RSS
У гостях у Гордона
Дмитро Гордон
Олеся Бацман

Правила користування сайтом та використання матеріалів
Політика конфіденційності та захисту персональних даних
Договір приєднання про використання сайту інтернет-видання "ГОРДОН"

ІНФОРМАЦІЯ
Вакансії
Редакція
Реклама на сайті
Правова інформація
Як нас читати на тимчасово окупованих територіях

+380 (44) 207-13-01 +380 (44) 207-13-02 editor@gordonua.com Повернутися нагору

© 2026. Всі права захищені Designed by Kiselev

Всі матеріали, які розміщені на цьому сайті з посиланням на агентство "Інтерфакс-Україна", не підлягають подальшому відтворенню та/або розповсюдженню в будь-якій формі, крім як з письмового дозволу.

Усі опубліковані фотоматеріали Depositphotos.ua не підлягають подальшому відтворенню та/або розповсюдженню в будь-якій формі без письмового дозволу компанії.

Матеріали, позначені піктограмами PR, "Інновація", "Думка", "Персона", "Актуально", "Вибори" та "Вплив", публікуються на правах реклами.

Комерційні матеріали можуть розміщуватися у розділі "Пресрелізи". У випадках суспільної значущості публікація в цьому розділі допускається і на безоплатній основі.

Вебсайт "Інтернет-видання "ГОРДОН", ідентифікатор в Реєстрі суб'єктів у сфері медіа: R40-05269

вул. Професора Підвисоцького, 6-В, м. Київ, Україна, 01103

Призначено для осіб, старших за 21 рік